

Savremene teorijske sugestije (teorija sistema, teorija promjena društva i promjena unutar društva, teorija modernizacije, teorija o državnim funkcijama/vlastima, teorija prava, politikoloških teorija, ...) i empirijske generalizacije gromoglasno zборе i upozoravaju da je i *pretpostavka i rezultat* kulturno-civilizacijskog prelaza iz socijalizma (=iz socijalističkog samoupravljanja) u građansko demokratsko društvo *nezavisnost sudstva*. A za organizacione i funkcionalne iskaze i sadržaje nezavisnosti sudstva bitne su političke i pravne pretpostavke.

Nezavisnost sudstva jeste, prema istorijskim porukama i poukama, *operacionalizacija podjele vlasti*. Podjela vlasti je *organizacijska mjera* koja je profunkcionisala tek onda kada se država stabilizovala u instituciju. Međutim, da bi se analizirala, objasnila i razumjela država u cjelini nju valja promišljati i u organizacionom i u institucionalnom smislu. Ovo zbog toga što država u svom organizacionom i institucionalnom smislu, u svom korjenu, kao i svaka društvena pojava, jeste oblik interakcije među ljudima. To zahteva da se prate promjene, razvoj i modernizacija države i sudstva kao interakciju institucionalnih i organizacionih elemenata u njima, posebno u procesu prelaza iz socijalističkog samoupravljanja u građansko demokratsko društvo. A, te promjene se iskazuju kao promjene veza između slobode i zakona. Mješanje gubernaculum sa iurisdictionom, što se konkretizuje kroz: hiperinflaciju zakona, njihov loš kvalitet, gubitak kako izvjesnosti tako i opštosti, jeste opasnost pred kojom se nalazimo. Otuda su bitne teme: Kako nezavisno sudstvo da podvrgnu tvorca zakona zakonima koje stvara? Kako ostvariti slobodu u zakonu, a ne autonomiju? Ustavnost i sloboda u zakonu su odbrana slobodnih društava.